

Sygn. akt III AUa 697/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SA Elżbieta Czaja (spr.)
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2015 r. w Lublinie

sprawy B. Z. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji wnioskodawczyni B. Z. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 21 kwietnia 2015 r. sygn. akt IV U 700/13

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokatowi B. B. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Zamościu) kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja

Sygn. akt III AUa 697/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 marca 2013 r. - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił B. Z. (1) prawa do renty rodzinnej argumentując, iż Komisja Lekarska orzekła, że całkowita niezdolność do pracy nie powstała w okresie uprawniającym do renty rodzinnej.

Odwołanie złożyła wnioskodawczyni zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych, gdyż jej zdaniem całkowita niezdolność do pracy powstała w okresach niezbędnych do nabycia prawa do renty rodzinnej. W uzasadnieniu odwołania podniosła, że będąc już w szkole średniej miała wszelkie symptomy schizofrenii paranoidalnej, jednak żadnej dokumentacji medycznej z tego okresu nie posiada.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Zamościu oddalił odwołanie i przyznał pełnomocnikowi wnioskodawczyni wyznaczonemu z urzędu adw. B. B. kwotę 180 zł wraz z należnym podatkiem od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie wnioskodawczyni.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

B. Z. (1), ur. (...), nauczyciel, uprawniona do renty socjalnej od 2003r., ubiega się o rentę rodzinną po zmarłej w dniu 26 grudnia 2012 r. matce A. Z.. Wnioskodawczyni 16 lat życia ukończyła w dniu (...), po ukończeniu szkoły podstawowej kontynuowała naukę w (...) Liceum Ogólnokształcącym w Z., naukę ukończyła w dniu 10 czerwca 1986 r., następnie kontynuowała naukę na Uniwersytecie M. S.w L. na kierunku (...)w okresie od 1 października 1987 r. do 30 września 1988 r., a następnie w (...) w Z. od 1 października 1990 r., w dniu 26 czerwca 1993 r. złożyła egzamin dyplomowy. Orzeczeniem z dnia 1 lutego 2013 r. lekarz orzecznik ustalił, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy do 30 czerwca 2016r., jednak niezdolność ta nie powstała w okresie nauki w szkole. Komisja Lekarska organu rentowego w orzeczeniu z dnia 27 lutego 2013r. potwierdziła powyższe ustalenia. W oparciu o powyższe orzeczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wydał zaskarżoną decyzję odmawiającą wnioskodawczyni przyznania prawa do renty rodzinnej z tytułu niezdolności do pracy.

Biegli psychiatra B. S.i psycholog E. W., po zbadaniu wnioskodawczyni, po zapoznaniu się z dokumentacją zgromadzoną w aktach sprawy oraz zebraniem obszernego wywiadu, w opinii z dnia 20 marca 2014 r. rozpoznali u wnioskodawczyni schizofrenię paranoidalną, funkcjonowanie intelektualne w obszarze normy, brak cech dysfunkcji poznawczych uwarunkowanych organicznym uszkodzeniem (...) w badaniach psychologicznych i uznali, iż badana jest całkowicie niezdolna do pracy od dnia

28 listopada 1996 r., to jest od daty podjęcia leczenia psychiatrycznego, okresowo do 31 marca 2016r. Jednocześnie biegli wypowiedzieli się, że niezdolność ta nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w czasie nauki w szkole. W uzasadnieniu opinii biegli podali, że dane uzyskane z wywiadu chorobowego mogą wskazywać na ujawnienie się procesu schizofrenicznego w okresie wcześniejszym, ale nie są one zobiektywizowane dokumentacją psychiatryczną. W obecnym badaniu psychiatrycznym wnioskodawczyni potwierdza występowanie u niej objawów psychotycznych wytwórczych – omamów słuchowych oraz urojeń prześladowczych. Biegi wyjaśnili, że schizofrenia paranoidalna jest psychozą rokującą niepomyślnie, postępującą i przewlekłą i wymaga stałego przyjmowania leków psychotropowych, dezorganizuje całościowo życie psychiczne i zaburza funkcjonowanie psycho-społeczne we wszystkich aspektach życia, czyni zatem skarżącą całkowicie niezdolną do pracy od 28 listopada 1996 r. Biegły wskazał, iż brak jest obiektywnych przesłanek potwierdzających występowanie pełnoobjawowego procesu schizofrenicznego przed tą datą.

Inny zespół biegłych, których opinia wywołana została w skutek zastrzeżeń pełnomocnika wnioskodawczyni - psychiatra J. U.i psycholog N. W. w opinii z dnia 16 września 2014 r., po rozpoznaniu u skarżącej: aktualne funkcjonowanie intelektualne w granicach normy, brak wykładników organicznego uszkodzenia (...), zaburzenia psychotyczne pod postacią zdiagnozowanej schizofrenii, schizofrenię paranoidalną w okresie remisji uznali badaną za całkowicie niezdolną do pracy od 28 listopada 1996 r., tj. od rozpoczęcia leczenia psychiatrycznego. Biegli wypowiedzieli się, że niezdolność ta nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w okresach nauki w szkole. Biegli podali, że pomimo stałego przyjmowania leków psychotycznych nasilają się u niej objawy wytwórcze (omamy słuchowe i urojenia), obecne są także niekorzystne objawy ubytkowe (wycofanie z codziennego życia, apatia, bladość afektywna). Biegli wskazali, iż nie ma wystarczających dowodów, potwierdzonych

odpowiednią dokumentacją medyczną, pozwalających na uznanie, iż całkowita niezdolność do pracy powstała wcześniej. Z treści wywiadu (k.74) wynika, że biegli opiniując uwzględnili zeznania świadków.

W opinii ustnej uzupełniającej biegły psychiatra J. U. wyjaśnił, że podłoże schizofrenii jest endogenne, jest nie zależne od czynników zewnętrznych, zaczyna się samoistnie, rozpoczyna się zwykle między 18-19 a 30 rokiem życia. Początek choroby jest zróżnicowany i indywidualny dla każdego człowieka, może zacząć się ostrą psychozą bądź może trwać skrycie przez pewien okres czasu. Najczęstszymi objawami są jednak urojenia i omamy - halucynacje, sam lęk może być objawem zaburzeń lękowych, a nadmierna agresja i pobudliwość często występują w zaburzeniach osobowości, ale nie są chorobą psychiczną. Biegły z dużym prawdopodobieństwem stwierdził, że proces chorobowy w przypadku wnioskodawczyni mógł rozpocząć się wcześniej i już wcześniej wnioskodawczyni mogła już być osobą chorą.

Sąd podzielił opinie biegłych w całości, gdyż zostały one sporządzone przez specjalistów z zakresu schorzeń wnioskodawczyni, są fachowe, rzetelne, spójne i merytoryczne w swej treści. Biegli odnieśli się do schorzeń psychiatrycznych występujących u B. Z. (1), przedstawili ich przebieg, stopień zaawansowania i wpływ na zdolność do pracy stwierdzając zgodnie całkowitą niezdolność do pracy powstałą 28 listopada 1996 r. Sporządzenie opinii poprzedzone zostało odebraniem od wnioskodawczyni obszernego wywiadu oraz wnikliwą analizą dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach rentowych i aktach sprawy oraz zapoznaniem się z zeznaniami wnioskodawczyni i przesłuchanych świadków.

Sąd zaznaczył, że po złożeniu przez biegłego psychiatrę J. U. ustnej opinii uzupełniającej strony nie zgłaszały żadnych wniosków dowodowych.

Sąd uznał, że odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 pkt 1 - 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., 1440 ze zm.) dzieci mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat,
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Z podzielonych w pełni przez Sąd opinii biegłych psychiatrów i psychologów, wynika jednoznacznie, iż charakter oraz stopień zaawansowania rozpoznanych u wnioskodawczyni schorzeń uzasadnia uznanie jej za osobę całkowicie niezdolną do pracy ale od 28 listopada 1996 r. do marca 2016 r. Z tak ustalonej daty powstania całkowitej niezdolności do pracy wynika, że powstała ona po zaprzestaniu pobierania przez wnioskodawczynię nauki w (...) w Z., gdzie uczyła się w okresie od 1 października 1990 r. do 26 czerwca 1993 r. W oparciu o ustną opinię uzupełniającą biegłego psychiatry J. U. Sąd z dużym prawdopodobieństwem ustalił, mając na uwadze wcześniejsze objawy w postaci urojeń i omamów, że proces chorobowy w przypadku wnioskodawczyni mógł rozpocząć się wcześniej i już wcześniej wnioskodawczyni mogła już być osobą chorą. Opinia ta nie pozostaje w sprzeczności z opinią biegłego psychiatry B. S. i psycholog E. W., którzy wypowiedzieli się, że dane uzyskane z wywiadu chorobowego mogą wskazywać na ujawnienie się procesu schizofrenicznego u wnioskodawczyni w okresie wcześniejszym, pomimo, iż nie są one zobiektywizowane dokumentacją psychiatryczną. Jednak na uwagę zasługuje fakt, że wszyscy biegli sądowi zgodnie wypowiedzieli się, nie ma wystarczających dowodów, potwierdzonych odpowiednią dokumentacją medyczną, pozwalających na uznanie, iż całkowita niezdolność wnioskodawczyni do pracy powstała przed dniem 28 listopada 1996 r., w okresach nauki w szkole. Nie stwierdzono też niezdolności wnioskodawczyni do samodzielnej egzystencji.

Sąd podniósł, że samo rozpoznanie schorzeń w okresie wcześniejszym nie wyczerpuje przesłanek określonych w art. 68 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy. Zgodnie bowiem z treścią powołanego przepisu prawa całkowita niezdolność wnioskodawczynie do pracy musiałyby powstać najpóźniej w okresach nauki w szkole, a tego w niniejszym postępowaniu nie udowodniono. Z kategorięcznych opinii biegłych wprost wynika, że całkowita niezdolność wnioskodawczynie do pracy powstała 28 listopada 1996r., w dacie rozpoczęcia leczenia psychiatrycznego.

Sąd wskazał, że odmiennymi regułami kieruje się nabycie prawa do renty rodzinnej, a innymi nabycie prawa do renty socjalnej. W przypadku renty socjalnej wystarczające jest by biologiczna przyczyna całkowitej niezdolności do pracy zaistniała w okresach wymienionych w art.4 ustawy o rencie socjalnej. Istotne bowiem jest to, aby schorzenie, które obecnie stanowi przyczynę naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, powstało w ustawowo określonych okresach (wyrok Sądu Najwyższego z 28.02.2012 r., sygn. akt I UK 279/11). Inaczej mówiąc, całkowita niezdolność do pracy musi być spowodowana (pozostawać w związku przyczynowym) z naruszeniem sprawności organizmu, które powstało w tych okresach. Dla nabycia prawa do renty socjalnej istotne jest więc aby schorzenie, które obecnie stanowi przyczynę naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, powstało w okresach wymienionych w art.4, nawet jeśli dotychczas nie były one przesłanką orzekania o tej niezdolności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dn. 24 kwietnia 2013 r., akt III AUa 243/13, LEX nr 1314807). Natomiast odmiennie zostały uregulowane przesłanki nabycia prawa do renty rodzinnej, gdzie niezbędne jest powstanie całkowitej niezdolności do pracy w do ukończenia 16 lat albo do ukończenia nauki w szkole, jeżeli dzieci przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

Wnioskodawczynie w toku przeprowadzonego postępowania dowodowego nie udowodniła, aby jej całkowita niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 25 roku życia w trakcie nauki w szkole.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, powołane przepisy prawa oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji orzeczenia.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją w całości przez pełnomocnika wnioskodawczynie.

Apelacja zarzuca, błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku polegający na przyjęciu, że całkowita niezdolność do pracy B. Z. (1) powstawała 28 listopada 1996 roku, tj. w dacie rozpoczęcia leczenia psychiatrycznego mimo, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do przyjęcia, że miało to miejsce przed 31.08.1986r. ewentualnie w okresach od 1.10.1987r. do 30.09.1988 r. oraz 1.10.1990 do 31. 05.1952 r. Skarżący wnosi o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie odwołania B. Z. (1) i przyznanie prawa do renty rodzinnej po jej zmarłej matce od stycznia 2013 roku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Ustalenia Sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej. Jeżeli uzasadnienie orzeczenia sądu pierwszej instancji, sporządzone zgodnie z wymaganiami art. 328 § 2 k.p.c., spotyka się z pełną akceptacją sądu drugiej instancji, to wystarczy, że da on temu wyraz w treści uzasadnienia swego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97, publ. OSNAP 1998, Nr 3, poz. 104 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 21/98, publ. OSNAP 2000, Nr 4, poz. 143).

Sąd badając przesłankę niezdolności do pracy wnioskodawczynie i datę jej powstania się na opiniach biegłych sądowych - specjalistów z zakresu schorzeń jakimi dotknięta jest wnioskodawczynie.

W wydanych w niniejszej sprawie opiniach biegli z dwóch niezależnych zespołów jednoznacznie stwierdzili, że charakter oraz stopień zaawansowania rozpoznanych u wnioskodawczynie schorzeń uzasadnia uznanie jej za osobę całkowicie niezdolną do pracy, ale od 28 listopada 1996 r. do marca 2016 r. Z tak ustalonej daty powstania całkowitej niezdolności do pracy wynika, że powstała ona po zaprzestaniu pobierania przez wnioskodawczynię nauki w (...) w Z., gdzie uczyła się w okresie od 1 października 1990 r. do 26 czerwca 1993 r.

Bez wpływu na powyższą oceną jest stanowisko jakie zajął w ustnej opinii uzupełniającej biegły psychiatra J. U. . Biegły wskazał jedynie, że mając na uwadze wcześniejsze objawy w postaci urojeń i omamów, że proces chorobowy w przypadku wnioskodawczynie mógł rozpocząć się wcześniej i już wcześniej wnioskodawczynie mogła już być osobą chorą. Nie jest to jednak jednoznaczne ze stwierdzeniem całkowitej niezdolności do pracy. Wszyscy biegli sądowi zgodnie wypowiedzieli się, nie ma wystarczających dowodów, potwierdzonych odpowiednią dokumentacją medyczną, pozwalających na uznanie, iż całkowita niezdolność wnioskodawczynie do pracy powstała przed dniem 28 listopada 1996 r., w okresach nauki w szkole. Jak zaznaczył Sąd I instancji samo rozpoznanie schorzeń w okresie wcześniejszym nie wyczerpuje przesłanek określonych w art. 68 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy. Zgodnie bowiem z treścią powołanego przepisu prawa całkowita niezdolność wnioskodawczynie do pracy musiałaby powstać najpóźniej w okresach nauki w szkole, a tego w niniejszym postępowaniu nie udowodniono. Z kategoriycznych opinii biegłych wprost wynika, że całkowita niezdolność wnioskodawczynie do pracy powstała 28 listopada 1996r., w dacie rozpoczęcia leczenia psychiatrycznego.

W postępowaniu, którego przedmiotem jest przyznanie prawa do renty związanej z całkowitą niezdolnością do pracy, koniecznym jest ustalenie stanu zdrowia osoby ubezpieczonej, z którym to stanem związana jest przedmiotowa niezdolność do pracy. Natomiast stan zdrowia osoby ubezpieczonej jest okolicznością, dla której ustalenia, niezbędne są wiadomości specjalne w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., wymagające udziału w procesie biegłych lekarzy sądowych. Kluczowa dla tego rodzaju spraw okoliczność stanu zdrowia oraz związana z nim niezdolność do pracy - w przypadku sporu co do tej okoliczności - nie może być ustalana przez Sąd samodzielnie lub wyłącznie na podstawie innych dowodów zgłaszanych przez strony postępowania, takich jak dokumenty, zeznania świadków, wyjaśnienia stron, por wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2015 r. (III AUa 1776/14) LEX nr 1781960. Sporządzone w sprawie opinie nie budziły wątpliwości. Z ich treści wynika, że biegli mieli na uwadze całość materiału, w tym także złożone zeznania świadków. Opinie te zostały wszechstronnie i jasno umotywowane.

W toku procesu wnioskodawczynie nie przedstawiał zarzutów merytorycznych do opinii, apelacja nie zawiera argumentów pozwalających na jej uwzględnienie.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny orzekł, na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie § 12 pkt 2, § 13 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.